Noi principii și valori în societate

Schița lecției

1. Trăsăturile iluminismului
2. Reprezentanții iluminismului
3. Răspândirea iluminismului
4. Absolutismul luminat
5. Reprezentanți ai absolutismului luminat

Iluminismul reprezintă o amplă mișcare culturală, filosofică, socială și politică, apărută în Franța, în secolul al XVIII-lea, care a promovat noi principii și valori în societate. Perioada în care s-a afirmat acest curent cultural este cunoscută ca Epoca Luminilor sau Secolul Luminilor.

Trăsăturile iluminismului

- transformarea societății cu ajutorul rațiunii
- „luminarea ” oamenilor prin știință și cultură
- criticarea regimului absolutist
- impunerea teoriei dreptului natural, care susține egalitatea indivizilor în drepturi de la naștere
- libertatea cuvântului, a conștiinței (de a avea orice concepție religioasă, filozofică, politică etc.)
- egalitatea în fața legii
- toleranță religioasă
- protestul împotriva influenței Bisericii în societate
- spirit de inițiativă, progres economic etc.
- lucrările autorilor iluminiști erau îndreptate împotriva Vechiului Regim (se referă la situația socială și politică anterioară anului 1789)
- printre cei mai importanți reprezentanți ai iluminismului se numără filosofii Diderot, Montesquieu, Voltaire și J.J. Rousseau.

Reprezentanții iluminismului

- Montesquieu
  - cea mai importantă lucrare a sa este „Despre spiritul legilor”, în care critică despotismul și susține principiul separării puterilor în stat (puterea legislativă, executivă și judecătorească)
  - în concepția sa, cele trei puteri care asigură funcționarea instituțiilor statului trebuie să fie independente
- Voltaire
  - în lucrarea „Scrisori filozofice” a criticat abuzurile absolutismului și ale Bisericii, fiscalitatea și intoleranța
  - a fost adeptul absolutismului luminat și a corespondat cu unii monarhi
- Jean Jacques Rousseau
  - principala sa operă este „Contractul social”, unde a dezvoltat ideea potrivit căreia orice formă de conducere politică se bazează pe acordul (contractul social) încheiat între popor și conducător
  - a criticat nedreptatea și corupția, considerând egalitatea drept cea mai importantă valoare dintr-o societate
- Denis Diderot și Jean-Baptiste D’Alambert
  - au scris Enciclopedia, prima lucrare de acest fel

Răspândirea iluminismului

- ideile iluministe s-au răspândit prin diverse mijloace, precum: cafenele, saloane de lectură și cluburi politice, unde se citeau opere filozofice și se dezbăteau problemele societății
- tiparul, presa cotidiană, broșurile, cărțile și Enciclopedia au contribuit la difuzarea iluminismului și la formarea opiniei publice
- a fost favorizată de moda folosirii limbii franceze de către elitele intelectuale din majoritatea statelor europene

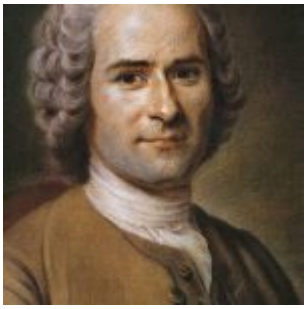
D’Alambert | sursa: Maurice Quentin de La Tour – wikipedia.org

Diderot | sursa: Louis-Michel van Loo – wikipedia.org

Montesquieu | sursa: routledgehistoricalresources.com

Rousseau | sursa: college.columbia.edu

Voltaire | sursa: theschooloflife.com

Absolutismul luminat

- este o formă de guvernământ în care monarhul își păstrează puterea absolută, dar este preocupat de modernizarea și consolidarea statului, printr-o serie de reforme
- cele mai importante reforme vizau economia, educația, domeniul legislativ, îmbunătățirea situației țăranilor și toleranța religioasă
- reformele referitoare la economie vizau dezvoltarea acesteia prin reducerea taxelor și investiții făcute de stat
- în domeniul educației se dorea dezvoltarea și modernizarea învățământului prin înființarea de noi școli
- sistemul legislativ prevedea egalitatea în fața legii
- situația țăranilor a fost îmbunătățită prin reducerea numărului de zile de muncă în domeniile nobiliare și chiar desființarea șerbiei (dependența personală a țăranilor față de stăpânii lor)
- toleranța religioasă era văzută ca o formă de prevenire a problemelor în statele multinaționale
- politica reformistă a monarhilor luminați nu a schimbat structurile social-politice existente și de cele mai multe ori s-a izbit de opoziția nobilimii
- în Țările Române unii domni fanarioți au domnit în spirit iluminist; cele mai importante reforme au fost realizate de Constantin Mavrocordat, care a modernizat administrația și a desființat șerbia.

Reprezentanți ai absolutismului luminat

- Frederic al II-lea al Prusiei
    - a pus accent pe dezvoltarea agriculturii
    - a încurajat industria prin înființarea de fabrici și aducerea în Prusia a numeroși meșteșugari străini
    - a impus egalitatea supușilor în fața legii și a transformat Prusia într-o mare putere militară
    - a înființat numeroase școli de stat
- Iosif al II-lea al Austriei

- 1781: „Edictul de Toleranță” -> acordă libertate de cult supușilor și elimină discriminarea față de evrei
- a desființat cenzura cărților
- a secularizat o parte din proprietățile mănăstirești
- a desființat șerbia

- Ecaterina a II-a a Rusiei
  - a urmărit modernizarea rapidă și occidentalizarea Rusiei
  - a încurajat dezvoltarea economiei prin micșorarea taxelor vamale și aducerea de meseriași și comercianți germani
  - a fost adepta toleranței religioase și a slăbit influența Bisericii Ortodoxe în stat prin secularizarea averilor mănăstirești

Frederic al II-lea al Prusiei | sursa: Johann Georg Ziesenis – wikimedia.org

Iosif al II-lea al Austriei | sursa: Anton von Maron – wikipedia.org

Ecaterina a II-a a Rusiei | sursa: wikipedia.org